

szélni, sem pedig lebeszélni, hogy magánindítványt, illetve feljelentést tegyen-e vagy ne tegyen, mert ennek egyedül a sértett szabad elhatározásából kell történnie. Meg kell vizsgálni továbbá azt a körülményt, hogy az a sértett, aki magánindítványra jogosultként vagy főmagánvádlokként jelentkezik, ilyenként szerepelhet-e és nem kell-e őt másnak (törvényes képviselőnek, meghatalmazottnak) képviselnie?

11. A sértettől meg kell különböztetni

a feljelentőt,

aki hivatalból üldözendő bűncselekmény miatt feljelentést tesz akkor is, ha ő maga nem szenvedett sérelmet, nem károsodott. Az ilyen egyének többnyire jó érzésből és törvénytiszteletből tesznek feljelentést, a személyüket tehát a lehetőség szerint meg kell kímélni minden meghurcoltatástól és semmi esetre sem szabad kitenni őket a gyanúsított bosszújának. Ha kívánják, a csendőr megígérheti, hogy a nevüket titokban tartja; az ígéretet meg is kell tartani. Természetes azonban, hogy ilyen ígéretet csak akkor szabad tenni, ha az illető kihallgatására a későbbi eljárás folyamán nem lesz szükség, vagyis, ha a tényállás az ő kihallgatása nélkül is tisztázható.

48. A csendőr mint sértett.

1. Ha polgári egyén a csendőr sérelmére büntetendő eseményt követ el, vele szemben a csendőr a polgári bíróság előtt sértettként lép fel.¹ A csendőrnek, mint sértettnek a polgári bíróság előtt ugyanazok a jogai vannak, mint a polgári sértettnek, de mert a csendőr személye a testülettel, a csendőr személyes érdeke pedig a szolgálat érdekével a legtöbb esetben kapcsolatban áll, a Szut. 20. §.-a a csendőrnek, mint sértettnek a fellépésére és a bíróság előtt szereplésére megszorításokat tartalmaz. Ezek a megszorítások nem perrendi, hanem csendőrségi belső igazgatási természetűek.

2. Szabályként tekintse a csendőr, hogy a saját sérelmére elkövetett bűncselekményeket

ő maga ne nyomozza,

ügyszintén azokat a bűncselekményeket sem, amelyeknek sértettje vagy gyanúsítottja a csendőrnek hozzátartozója. Ezt a

¹ Itt csak azokat az eseteket tárgyaljuk, amikor a csendőr polgári egyénnel szemben, polgári bíróság előtt lép fel sértettként. A csendőrnek, mint sértettnek a katonai bünvádi eljárásban katonai egyénnel szemben való tudnivalóit a Kbp. keretében ismertetjük.

tilalmat a Szut. nem mondja ugyan ki, de abból a körülményből, hogy ilyen esetekben a nyomozásban való részvétel még a kir. ügyésznek is meg van tiltva, következik, hogy a tilalomnak a csendőrré is érvényesnek kell lennie. Értelemszerűen ezt a rendelkezést foglalja egyébként magában a Szut. 108. pont 1. bekezdése, amely elrendeli, hogy a csendőr bárki polgári egyén ellen irányuló személyes panaszát a közvetlen előljárójának köteles bejelenteni, aki azt írásba foglalva a kerületi parancsnokságnak bejelenti.

3. Ha a csendőr panaszza

bűnvádi természetű,

vagyis, ha a csendőr sérelmére elkövetett büntetendő cselekményre (pl. lopás, csalás, magánlaksértés, vagyronrólás stb.) vonatkozik, az őrsparancsnok — ha pedig ő a sértett, akkor a szakaszparancsnok — a nyomozást éppen úgy megejteni köteles, mintha a sértett polgári egyén lenne. A szabályszerű feljelentést a csendőr sérelmére elkövetett bűncselekmény minősége szerint illetékes bírósághoz vagy hatósághoz címezve meg kell szerkeszteni, de nem közvetlenül a címzett bírósághoz vagy hatósághoz, hanem szolgálati úton a kerületi parancsnoksághoz kell felterjeszteni, amely azt a bírósághoz vagy hatósághoz (ügyészséghez) továbbítja. A büntetendő cselekménynek a csendőr személyét érintő esetleges olyan előzményeit vagy kísérő körülményeit, amelyeket a feljelentésbe nem lehet vagy nem kell felvenni, de amelyről a kerületi parancsnokságnak, mielőtt a feljelentést továbbításának kérdésében dönt, tudomással kell bírnia, a kísérő jelentésben kell jelteni.

4. Ha a csendőr ellen

rágalmazást vagy becsületsértést

követtek el, a csendőrnek, mint sértettnek a tennivalóit az a körülmény befolyásolja, hogy a rágalmazást vagy a becsületsértést a csendőr, mint magánember ellen, vagy pedig mint szolgálatban álló csendőr ellen követték-e el. (Szolgálatban álló csendőr ellen elkövetettnek kell tekinteni a rágalmazást és a becsületsértést, akkor is, ha a csendőr valamilyen akkori vagy régebbi szolgálati ténykedésére vonatkozik vagy azzal kapcsolatos.)

Ha a rágalmazást vagy becsületsértést

a csendőr, mint magánember

ellen követték el, a csendőr belátására van bízva, hogy feljelentést kíván-e tenni vagy sem. (Önérzetes ember, ha tudja, hogy alaptalanul rágalmazták vagy sértették meg a becsületében, a

rágalmat, a sértést nem hagyja megtorlatlanul.) A csendőr, mint magánember ellen elkövetett rágalmazás az 1914:XLII. t.-c. (Bv.) 1. §-ába, az ugyanígy elkövetett becsületsértés pedig a törvény 2. §-ába ütköző, főmagánvádra üldözendő vétség és a kir. járásbírótság hatáskörébe tartozik.

Ha a csendőr az ellene elkövetett rágalmazás vagy becsületsértés bűnvádi üldözését kívánja, kérését az őrsparancsnoknak szóval jelenti és átnyújtja az általa aláírt magánindítványi nyilatkozatot. Az őrsparancsnok az ügyet szabályszerűen ki-nyomozza, a kir. járásbíróshoz címzett följelentést megszer-keszti és kíséző jelentéssel szolgálati úton felterjeszti a kerületi parancsnoksághoz.

A kíséző jelentésben jelenteni kell, hogy a rágalmazó tényállítás, illetve a becsületsértés tartalma valótlan-e s így van-e kilátás arra, hogy a rágalmazót, illetve a becsületsértőt a bíróság el fogja ítélni. Azért kell ezt bejelenteni, mert a kerületi parancsnokság, ha úgy látja, hogy a rágalmazó tényállítá-
nak, illetve a becsületsértő kifejezésnek alapja van s ezért a bíróság a gyanúsítottat valószínűleg nem fogja elítélni, a fel-
jelentést nem továbbítja, hanem intézkedik, hogy az ügy a csendőr ténykedése vagy magatartása szempontjából kivizsgálásra kerüljön s ha indokot lát, a csendőrt felelősségre vonja. Ha ez az eset nem áll fenn, a kerületi parancsnokság a feljelen-tést a járásbíróshoz továbbítja.

5. Ha a rágalmazást vagy becsületsértést a csendőr, mint magánember ellen, de

sajtó útján követték el,

az eljárás ugyanez, azzal a különbséggel, hogy a sajtó útján el-
követett rágalmazás nem három év alatt, hanem, ha időszaki lap-
ban (hírlapban, folyóiratban) jelent meg: hat hónap alatt, ha
pedig nem időszaki lapban (hanem pl. könyvben, röpiratban)
követték el: két év alatt évül el, elbírálása pedig nem a járás-
bírótság, hanem a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik.

6. A csendőr, mint magánember ellen elkövetett rágal-
mazás és becsületsértés esetében

a vádat

nem a kir. ügyészség, hanem — mint főmagánvádló — a csendőr
képviseli. Ez azt jelenti, hogy a tárgyaláson a vádló jogait a
csendőr gyakorolja; tőle függ, hogy a vádját fenntartja, vagy
elejti-e. A csendőr tehát tetszése szerint megelégedhetik a vád-
lott bocsánatkérő nyilatkozatával, vagy pedig ítéletet kérhet.
Sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés esetében,
ha a vádlottat elítélték, a csendőr kérheti, hogy az a lap, ame-
lyikben a rágalmazó cikk megjelent, a sajtóperben hozott íté-
letet közölje.

7. Az a körülmény, hogy a vádlottat a bíróság elítéli vagy felmenti-e, attól függ, hogy a rágalmozó a tényállításait, illetve a becsületsértő kifejezések jogos használatát bizonyítani tudja-e vagy sem.

A valóság bizonyítását

a bíróság hivatalból sohasem rendeli el, hanem azt a vádlónak vagy a vádlottnak kell indítványoznia. Szükséges tehát, hogy a csendőr a tárgyalás előtt áttanulmányozza az 1914:XXI. t.-c. 13., 14. és 15. §-ait, mert ezek tisztázzák a kérdést, hogy a valóság bizonyítása mikor van megengedve és mikor nincsen. A csendőrnek mint sértettnek — ha már a vádlott ellen feljelentést tett — a valóság bizonyításához természetesen hozzá kell járulnia, mert különben az egész feljelentésének nem volna értelme. Az is természetes, hogy a csendőrnek a tárgyalásra szükség esetén a maga ellenbizonyítékaival is fel kell készülnie.

8. A rágalmozás és becsületsértés miatt indított eljárás

költségeit,

ha a vádlottat elítélik, ő viseli, ha azonban a csendőr a vádját elejtette, vagy ha a vádlottat felmentették, a csendőr viseli.

9. A csendőr ellen

szolgálatban vagy szolgálati ténykedésével kapcsolatban

elkövetett rágalmozás és becsületsértés esetén a csendőr maga szerkeszti meg a gyanúsított ellen a feljelentését — az illetékes kir. ügyészséghez címezve — és ebben azt kell kérnie, hogy az őt ért sérelem miatt a kir. ügyészség a bűnvádi eljárást indítsa meg. Magánindítványt célszerű csatolni, mert a cselekményt a kir. ügyészség esetleg nem minősíti felhatalmazásra, hivatalból üldözendőnek.

A csendőr jelentését az őrsparancsnok a szárnyparancsnokhoz terjeszti fel, aki az ügyet mielőbb kivizsgálja. A kivizsgálás során azt kell megállapítani, hogy: 1. a tényállás tisztázott-e? 2. nem követett-e el a csendőr olyan cselekményt vagy mulasztást, amely miatt a felelősségrevonása szükséges és végül 3. célszerűnek és eredményesnek ígérkezik-e a polgári egyént a bíróságnál feljelenteni? (nem tudja-e majd a tényállításait igazolni, amely esetben a bírói eljárás a csendőrnek, de esetleg az egész testületnek is csak újabb meghurcolásával végződnek).

Ha a sértett egy csendőr, vagy egy főből álló járőr, vagy ha a sértett több csendőr ugyan, de a rágalmozást vagy a becsületsértést személyszerint ellenük és nem az általuk képviselt m. kir. csendőrség, mint testület ellen követték el és ha a *kerületi parancsnokság* a polgári egyén ellen az eljárás meg-

indítása mellett dönt, a *felhatalmazást* (a Bv. 9. §. 6. pontja alapján) *megadja* és a csendőr feljelentését az illetékes kir. ügyesszéghez továbbítja. Meg kell jegyezni, hogy ilyen esetben csak a tényállítás alakjában elkövetett rágalmozás vagy becsületsértés üldözendő felhatalmazásra. Ha nincs tényállítás (tehát a gyanúsított nem jelölte meg határozottan, hogy a csendőr mit tett vagy mit mulasztott el, hanem csak általánosságban használt a csendőr ellen meggyalázó kifejezést) a cselekmény főmagánvádas, akkor is, ha a becsületsértés a csendőr hivatás-szerű eljárására vonatkozott.

Felhatalmazásra üldözendő rágalmozás és becsületsértés miatt indított eljárás *költségeit akkor is a kincstár viseli*, ha a vádlottat felmentették is. Ilyen esetben tehát a csendőrt semmiféle költség nem terhelheti.

Ha a kir. ügyesszég a vád képviselőt nem vállalja, vagy ha *a vádat elejti*, a sértett csendőrnek nem áll jogában a pótmagánvádat átvenni.

Ha a csendőr ellen a rágalmozást vagy a becsületsértést szolgálati minőségében *sajtó útján* követték el, ugyanúgy kell eljárni, mint fentebb a csendőr, mint magánember ellen elkövetett hasonló büncselekmények esetére mondtuk.

10. A csendőrség, mint testület

vagy a csendőrség valamelyik alakulata (járőre) ellen elkövetett rágalmozás vagy becsületsértés esetében a Szut. 110. és 111. pontjaiban előírtak szerint kell eljárni. Ilyen esetben a bünvádi eljárás megindításához szükséges *felhatalmazást* nem a kerületi parancsnokság, hanem (a Bv. 8. §. 3. pontja és az 1926:VII. t.-c. 7. §-a alapján) *a m. kir. honvédelmi miniszter (20. osztály)* adja meg. (Egytagú csendőrrjárőr nem járőrnek, vagyis nem a testület egy részének, hanem egy csendőrnek tekintendő). Itt a cselekmény akkor is felhatalmazásos, ha nem tényállítás alakjában történik.

11. Ha a csendőrt polgári egyén

alaptalanul feljelentette

és büncselekménnyel vádolta meg, akkor a feljelentő cselekménye aszerint, hogy tudatosan, vagy pedig gondatlanságból, felületességből vádolt-e hamisan: az 1914:XLII. t.-c. 20. §-ába ütköző hatóság előtti rágalmozás, vagy pedig a Btk. 227. §-ába ütköző hamis vád. Tekintettel arra, hogy a csendőr ellen tett akár bünvádi, akár pedig fegyelmi feljelentés minden esetben eljárás (kivizsgálás) tárgyát képezi, olyan esetben, amikor a csendőr ellen tett feljelentés nem bizonyul valóznak, az illető csendőrpáncsnokság, amely a feljelentést elbírálja, rendszerint utasítja a csendőrt, hogy hatóság előtti rágalmozás vagy hamis vád miatt tegyen-e a feljelentő ellen feljelentést vagy

sem. Ha az ügyet elintéző parancsnokság erre nem intézkedik, a csendőr kérdezze meg, hogy mit tegyen. A parancsnokság döntését — amelyet nemcsak a csendőr egyéni érdekének, hanem a szolgálat érdekének a figyelembevételével is kell meghozni — a csendőr vegye tudomásul és ahhoz alkalmazkodjék.

49. A terhelt (gyanúsított) megidézése és kihallgatása (kikérdezése).

1. Az előkészítő eljárás (nyomozás és vizsgálat) során a terheltet a vizsgálóbíró és a rendőri hatóságok megidézik és kihallgatják. *A terheltnek legalább egy ízben való kihallgatása, ha rendelkezésre áll, kötelező.* Elvileg a kir. ügyészségnek is megvan a joga, hogy a terheltet megidézzék és kihallgassák, ezt azonban az ügyészségek nem szokták megtenni, mert az ügyészség csak a nyomozás vagy a vizsgálat adataira támaszkodik, s ha pedig pl. elfogott egyénnél az előzetes letartóztatás kérdésében kell döntenie, a döntés joga úgyszemint az ügyészséget, hanem a vizsgálóbírót illeti, nincs tehát célja, hogy a terheltet a kir. ügyészség is kihallgassa.

2. A terhelt

megidézése

zárt idézőlevéllel történik. Tartalmaznia kell: az idéző hatóságnak és a megidézettnek nevét, a kihallgatás helyét, napját és óráját, figyelmeztetést, hogy meg nem jelenése esetén az elővezetését el fogják rendelni, végül a hivatalos pecsétet és az idéző hatóság eljáró tagjának az aláírását. Azt, hogy az idézés milyen büncselekmény miatt történik és hogy a terheltet milyen minőségben fogják kihallgatni, csak a vizsgálat vagy a főtárgyalás elrendelése után kell az idézőlevélben feltüntetni, a nyomozás alatt nem. A fegyveres erőnek és a csendőrségnek a tagját, valamint a rendőrség vagy pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyént — sürgősség esetét kivéve — terheltként az illetékes fellebbvaló hatósága (parancsnoksága) útján, egyéb közszolgálatban vagy magánvállalatnál alkalmazottakat pedig, akiknek helyettesítése közérdekből szükséges, fellebbvalójuknak (munkaadójuknak) egyidejű értesítése mellett közvetlenül kell megidézni. (A csendőr is lehet terhelt polgári bíróság előtt olyan büncselekmény miatt, amelyet polgári életben követett el).

3. Az idézést lehetőleg a terheltnek magának kell

kézbessíteni.

Ha a terhelt nincsen otthon, az idézést teljeskorú háznépéhez tartozó személynek (családtag, közös háztartásban élő személy, eseléd) kell átadni. Ha a terhelt maga vagy házanépének tagja az átvételt megtagadja, az idézést a lakásban kell hagyni és